

NACZELNA RADA ADWOKACKA

ul. Świętojerska 16, 00-202 Warszawa
tel. 22 505 25 00, 22 505 25 01, fax 22 505 25 08
e-mail: nra@nra.pl www.nra.pl

Stanowisko Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 6 października 2026 r.

w sprawie pomijania wniosków obrońców o wyłączenie sędziego w Izbie Karnej Sądu Najwyższego

Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej przypomina, że obywatel ma prawo do rozpoznania swojej sprawy przez niezależny, bezstronny i niezawisły sąd ustanowiony ustawą. Ma również prawo do tego, aby jego zastrzeżenia dotyczące składu sądu zostały poddane ocenie w procedurze przewidzianej przez prawo. Gwarancje te mają szczególne znaczenie w sprawach karnych, w których rozstrzygnięcie sądu bezpośrednio wpływa na wolność człowieka.

Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej wyraża stanowczy sprzeciw wobec sygnalizowanej przez obrońców praktyki stosowanej w Izbie Karnej Sądu Najwyższego, polegającej na nieregistrowaniu i nierozpoznawaniu wniosków o wyłączenie sędziego z uwagi na udział w procedurze jego powołania Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.

Z informacji przekazywanych przez obrońców wynika, że jako podstawę tej praktyki wskazuje się zarządzenie Prezesa Izby Karnej Sądu Najwyższego nr 14/2026 z dnia 25 maja 2026 r. (następnie uchylone zarządzeniem nr 20/2026 z dnia 9 czerwca 2026 r.) oraz zarządzenie Prezesa Izby Karnej Sądu Najwyższego nr 21/2026 z dnia 18 czerwca 2026 r.

Zarządzenie wewnętrzne nie może stanowić samodzielnej podstawy pozbawienia obywatela uprawnień procesowych. Kompetencje do organizowania pracy sądu nie obejmują prawa do wyłączania ustawowych gwarancji ani zastępowania rozstrzygnięć procesowych czynnościami administracyjnymi. O sposobie postąpienia z wnioskiem o wyłączenie sędziego muszą decydować obowiązujące przepisy.

Wady procedury powoływania sędziów z udziałem tak ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa oraz ich konsekwencje dla prawa do sądu były przedmiotem licznych orzeczeń Sądu Najwyższego, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Zastrzeżenia odwołujące się do tych wad dotyczą podstawowych warunków rzetelnego procesu. Wymagają postąpienia zgodnie z prawem, a nie administracyjnego pominięcia.

Obywatel nie ma wpływu na sposób ukształtowania Krajowej Rady Sądownictwa ani na przebieg procedury powołania sędziego. Nie może ponosić skutków wad tych procedur przez utratę możliwości skutecznego zakwestionowania składu sądu rozpoznającego jego sprawę. To państwo odpowiada za zapewnienie sądu spełniającego konstytucyjne i konwencyjne standardy.

Pomijanie wniosków obrońców podważa skuteczność prawa do obrony oraz pozbawia obywatela możliwości uzyskania procesowego rozstrzygnięcia jego zastrzeżeń. W postępowaniu kasacyjnym może prowadzić do rozpoznania sprawy bez uprzedniego rozstrzygnięcia podniesionych zarzutów dotyczących składu sądu, mimo że wynik tego postępowania może przesądzać o dalszym wykonywaniu kary pozbawienia wolności.

Prawo do złożenia wniosku o wyłączenie sędziego staje się pozorne, jeżeli pismo może zostać przyjęte, a następnie pominięte poza procedurą przewidzianą przez ustawę. Sąd może nie podzielić argumentów obrońcy. Musi jednak postąpić z jego wnioskiem zgodnie z prawem i zapewnić możliwość ustalenia, w jaki sposób został on rozpatrzony.

Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej wzywa Prezesa Izby Karnej Sądu Najwyższego do niezwłocznego zapewnienia praktyki zgodnej z tymi wymaganiami, w szczególności do:

1. zaprzestania pomijania wniosków o wyłączenie sędziego na podstawie zarządzenia wewnętrznego;
2. zapewnienia odnotowania wpływu każdego wniosku w aktach właściwej sprawy oraz nadania mu biegu zgodnie z obowiązującymi przepisami;
3. zapewnienia, aby sposób postąpienia z wnioskiem wynikał z akt sprawy i został zakomunikowany obrońcy w sposób przewidziany prawem;
4. ustalenia, które wnioski zostały dotychczas pominięte, oraz podjęcia przewidzianych prawem czynności służących ochronie praw osób, których sprawy dotyczą.

Prezydium apeluje również do obrońców o dokumentowanie przypadków pomijania wniosków, podejmowanie dostępnych działań procesowych w interesie reprezentowanych osób oraz przekazywanie informacji o takich przypadkach Naczelnej Radzie Adwokackiej.

Autorytet Sądu Najwyższego wymaga szczególnej dbałości o prawa człowieka, którego sprawę rozpoznaje. Każdy obywatel musi mieć pewność, że jego argumenty zostaną potraktowane zgodnie z prawem, także wtedy, gdy dotyczą samego sądu.

O wolności człowieka ma rozstrzygać sąd spełniający kryteria: niezależności, bezstronności i niezawisłości, który jest ustanowiony ustawą. Zarządzenie wewnętrzne nie może odbierać obywatelowi możliwości sprawdzenia, czy te wymagania zostały zachowane.

 Elektronicznie podpisany
przez PRZEMYSŁAW ROSATI
Data: 2026.10.06 17:30:32
+02'00'